

მწყემსი

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვისი დაჰსდვის ცხოვართათვის. იოან. 10—11.
 მზოვე ცხოვარი ჩემი წაწყმედული. მსრეთ იყოს სიხარულ ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. ლუკ. 15—4.
 მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშურალნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განგისვენოთ თქვენ. მათ. 11—28.

№ 22

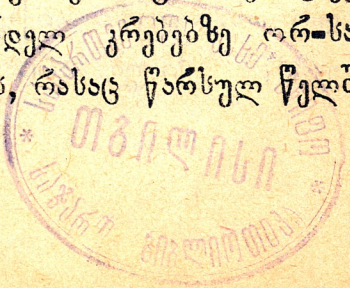
1883—1901

15—30 ნოემბერი.

იმერეთის ეპარქიის სამღვდლოების კრების საშუალებად.

თუ კარგად დააკვირდება კაცი იმერეთის სამღვდლოების უკანასკნელი დროის კრებათა მოქმედებას, ადვილად შენიშნავს იგი, რომ სამღვდლოების სამ უკანასკნელ კრებაზე არც ერთი შესანიშნავი და საუურადღებო მსჯელობა და საქმის გარდაწვევტილება არ უოფილა, თუმცა კითხვები, რომლებზედაც მსჯელობა ჭქონდა ხოლმე კრებას, ეოველთვის საზატიონი და საუურადღებონი იყვნენ. რამდენიმე კითხვა, კრებაზე გარდასაწვევტი, უსაფუძვლოდ

იღებოდა მეორე კრებისათვის და ასე ამ სახით მიდის დრო. ავიდოთ, მაგალითებურ, წინა კრებაზე განსახილველი კითხვა სასწავლებლის გაყოფის და მოსამზადებელი კლასების დახურვის ან სხვაგან გადატანის შესახებ. კითხვა სერიოზული იყო, მაგრამ რით დააბოლოოვა ეს კითხვა კრებამ? ორი დღის მსჯელობის შემდეგ კრებამ დაადგინა: 'გარდაიდვას ეს კითხვა მეორე კრებამდის, განა ეს კმაროდა? შეიძლება ამ კრებაზედაც ამნაირი განჩინების დადგენა მოისურვოს ვინმემ! მაგრამ ეს უმჯობესის საქმეს? წინანდელ კრებებზე ორ-სამ დღეში კეთდებოდა ის, რასაც წარსულ წელში

კრებამ მოახდომა ათი და თორმეტი დღე და რატომ მოხდა ეს? მიტომ, რომ არც ერთმა ორატორობის მოხურნე დეპუტატმა სასწავლებლის წესდებაში არ ჩაიხედა, კრების მოქმედება, ჟურნალების შედგენა და საქმის მსჯელობა არ შეუთანხმეს სინოდისაგან დამტკიცებულ წესდებას. ვაგრძელდა კრება და საქმე კი ბევრი არა ვაკეთდა რა მიტომ, რომ თავსმჯდომარემ მისცა ნება გარეშე ჰიროებს ორ-ორ საათობით სიტყვების ვაგრძელებისა, რომელ სიტყვებსაც არავითარი კავშირი არ ქონდა კრების საქმეებთან. ვაგრძელდა კრება მისთვის, რომ თითოეულ დეპუტატს სურს ილაზარაკოს და სიტყვების წარმოთქმაში ივარჯიშოს... ტყვილ უბრალოდ იკარგება დრო იმისთანა კითხვების მსჯელობაზე, რომლის გადასაწყვეტად მიუცილებლად საჭიროა კამისიის დანიშვნა და ამ სამუალებით საქმის გამორკვევა.

საჭიროდ მიგვაჩნია და სასურველიცაა, რომ კრებამ მიაქციოს ყურადღება იმ წესის მტკიცედ აღსრულებას, რომელიც არსებობს კრებების მოქმედების შესახებ...

დრო მვირფასია კრებისათვის. დღევანდელმა დრომ ბევრი ისეთი კითხვები აღძრა და წინ დაუყენა სამღვდლოებას, რომ იმათი გვერდის ავლა და უყურადღებოდ დატოვება უოვლად შეუძლებელია. ვეულომ ვაიგო, რომ ტფილისის სემინარიაში სამი სასწავლებლიდან ცამეტი ქართველი, სასულიერო წოდების შვილები, ძლივს მიიღეს, ალბად სხვებმა ეგზამენი ვერ დაიჭირეს. ჩვენს სემინარიაში, მადლობა ღმერთს, ბევრი იქნენ მიღებულნი, მაგრამ ვეულოს მიღება არც აქ მოხდა. სად წა-

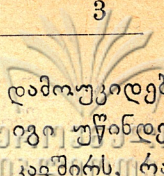
ვიდნენ ის ბავშვები, რომელთაც ოთხ კლასიან სას. სასწავლებლები გზავნიან სემინარიებში შესასვლელად, მაგრამ ადგილის უმქონებლობის მიხეზით იქ უარს ეუბნებიან? სამღვდლოებაში უნდა იფიქროს რამე თავიანთ შვილების აღზრდაზე.

სხვა-და-სხვა ზომებია მიღებული, რომ სასწავლებლებში იქმნენ მიღებული მარტო სასულიერო წოდებაში მოსამსახურეთა შვილები. დანარჩენ მღვდლის შვილებს და შვილიშვილებს უარს ეუბნებ.ან. თუ მიიღებენ, სწავლის უფლებისათვის ბლომათ სთხოვენ ფულებს. საჭიროა სამღვდლოების კრებამ ამას მიაქციოს ყურადღება და ამ დარჩენილ ჰირთათვისაც იფიქროს რამე. იმედია, სამღვდლოების კრება მიაქცევს ყურადღებას ვეულო იმ კითხვებს, რაც აწმყო დრომ ძალაუბერდად წინ დაგვიყენა. და რაზედაც ჩვენს მოფიქრებას და გარდაწყვეტილებას ითხოვენ...

დ.გ. დ. ღამბაშიძე.

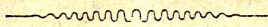
ფრიად სასიამოვნო მოვლენა!

ჩვენ მრავალ გზის გვექონია საუბარი ჩვენს მკითხველებთან იმის შესახებ, თუ რა დიდი გავლენა ჰქონდა ჩვენ მონასტრებს ქართველების სვე ბედზე და სარწმუნოების და ზნეობის ამოღებასა და განმტკიცებაზე ხალხში. დღეს კი ჩვენი მონასტრები ძლიერ უფერულ მდგომარეობაში არიან. ჩვენ შევიტყვეთ, რომ მამა ამბროსი ხელაიას, რომელმანც ამ წელში დაასრულა ყაზანის აკადემიაში კურსი კანდიდატის ხარისხით, განუცხადებია სურვილი ქელიშის მონასტერში წინამძღვრობაზე, გარდაცვალებული არხიმანდრიტის დანიილის ნაცვლად. მამა ამბროსის თუ ჩვენში არა, რუსეთში მაინც დიდი

ადგილის მიღება შეეძლო. მაგრამ თავისი ქვეყნის მონასტრების არა სანატრელომ მდგომარეობამ აიძულა იგი უარი ეთქვა სხვა ქვეყანაში სამსახურზე და ამისთანა მცირე ადგილზე აღიჩინა სამსახური. პატივი მის მამულის სიყვარულობას! პატივი და ქება მის გაბედულებას და თავმდაბლობას. ჭეშმარიტად მკვნესარი გული იხარებს და დაკარგული იმედი გიბრუნდება მომავალზე. იქნება ღმერთმან ინებოს და შევესწროთ, რომ ჩვენ მონასტ. ხელახლავ გავიგონოთ ძველებური კითხვა და სულისა და გულის დამატკობელი გალობა! იქნება შევესწროთ აგრეთვე იმასაც, რომ ამ მონასტრებიდან გაისმას მაღალი და გაამაზნევებელი ხმა, სარწმუნოების და ქრისტიანული კეთილ ზნეობის აღმამაღლებელი, საქართველოს სამწყსოთადმი! ჭეშმარიტად შესანიშნავი და სასიხარულო მოვლენაა ჩვენს ცხოვრებაში მამა ამბროსის მიერ (ხელაიას) ასე მცირე ადგილზე სამსახურის აღჩევა!..

დკ. დ. ღამბაშიძე.

«საქართველოს ეკლესიის როლის გაეყარა და საჯლეუთის ეკლესიას: ბერძნებთან ერთად, თუ შემდეგ?» *).

ბერძნების ეკლესია განშორდა დასავლეთის ეკლესიას 1054 წელს ქრ. შობის შემდეგ. ამ დროს საქართველოს ეკლესიას უკვე სრული ავტოკეფალია

*) ჩვენ მოკვიფიდა რომიდან ერთ ქართველ პატრისკან წერილი, რომლითაც იგი კვთხავს შემდეგი კითხვის განმარტებას:

„საქართველოს ეკლესიის როლის გაეყარა დასავლეთის ეკლესიას? ბერძნებთან ერთად, თუ შემდეგ?“

რადგანაც ეს საკითხი სხვებისათვისაც არ უნდა იყოს მნიშვნელობას მოკლებული, როგორც საუურადდებო მოვლენა ჩვენი საეკლესიო ისტორიის მხრით, ამისათვის ვბეჭდავთ აქვე სპასუხად ჩვენი თანამშრომლის შენიშვნას.

ჰქონდა მოპოებული ¹⁾. მაგრამ ამ დამოუკიდებლობით მას არ უბოროტსაგებლნია; იგი უწინდებურადვე იცავდა კავშირს (სულიერს კავშირს, რასაკვირველია) მსოფლიო ეკლესიასთან, — არა მარტო აღმოსავლეთის ეკლესიასთან, არამედ დასავლეთისასთანაც. ამის უტყუარი დამამტკიცებელი საბუთია მე-XI—XIII საუკუნეების ქართულ საეკლესიო გუჯრებში ნახმარი ფრაზა: „ხუთთა პატრიარქთა“ (ე. ი. კოსტანტინოპოლის, ანტიოქიის, ალექსანდრიის, იერუსალიმის და რომის). აი ამ ფრაზის ნიმუში. მეფე ამტკიცებს გუჯარს თავისი ხელით, ხოლო კათალიკოზი, მეფისავე ბრძანებით, ავგირგვინებს მას შემდეგნაირი წყევა-შეჩვენებით: 1058 წელსა. „ესე ვითა... ბაგრატ აფხაზთა მეფესა და ყოვლისა აღმოსავლეთისა ნოველისსიმიისა დაუწერია... მე გიორგი კათალიკოზი მოწამეცა ვარ დაწერილსა მათსა. აწ ვინც ვინ რამანც გვარმან კაცმან რასცა ჟამსა, ვითა მათსა დაწერილს სწერია, უტკიოს და დაშალოს დაწერილი მათი... ჰრისხამსცა მამა, ძე და სული წმიდა, წმიდა ღვთის მშო-

¹⁾ საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის შესახებ ჩვენ გვაქვს სპეციალური ხელნაწერი მონოგრაფია, რომელს ბეჭედისთვის ვამზადებთ. ამ მონოგრაფიაში ჩვენ მივედით შემდეგ დასკვნაზე:

საქართველოს ეკლესიას დამოუკიდებლობა ერთბაშად არ მოუპოვებია. ეს იყო შედეგი ხანგრძლივი ისტორიული პროცესისა. ამ პროცესში ჩვენ გავაჩნით სამი მკმენტი: 1) დღიდან ქრისტიანობის მიღების საქართველოს ეკლესიის ექვემდებარება ანტიოქიის პატრიარქს (324—495 წწ.); ვანტანგ გორგასლანის მეფობაში მან მოიპოვა „ახა სრული ავტოკეფალია“ (493—495 წწ.); 2) უფრო მეტი უფლებები დამოუკიდებლობისა შეიძინა ჩვენმა ეკლესიამ მე-VIII საუკუნეში, არაბების შემოსევის გამო, ანტიოქიის პატრიარქის თეოფილასქტეს († 751 წწ.) ნებათვით; 3) მე-XI საუკუნეში კი საქართველოს ეკლესიის, როგორც სხანს გიორგი მთაწმიდელის ცნობების ადწერიდან, თავისთავს სთვლიდა სრულიად განთიერ დამოუკიდებელ რეგანიზმად, რასაც ერთი საუკუნით გვიან საესებით ამოწმებს ანტიოქიისავე პატრიარქი, ცნობილი საეკლესიო კანონისტი, თეოდორე ბაღსამინი თავის „წმ. მარტიქულთა და მსოფლიო კრებათა კანონების“ განმარტებაში.

ბელი და კრულადმცა არიან დაუსაბამოს სულის სიტყვითა, წმიდათა მოციქულთა მადლითა, ექვსთა კრებათა მადლითა, სუთთა ჰატრიაჲთა ჯვარითა“... და სხვ. ²⁾). ამ რიგად, სწორა ოთხი წლის უკან, შემდგომ საბერძნეთის ეკკლესიის დასავლეთის ეკკლესიისაგან განყოფისა, საქართველოს ეკკლესიის თავი, კათალიკოზი გიორგი, შესაძლოდ ჰრაცხს მსოფლიო პატრიარქთა შორის მესუთე „პატრიარქი“ მოიხსენოს, ე. ი. რომის პატრიარქი ანუ პაპა. ცხადია, იმ დროს (1058 წელს) საქართველოს ეკკლესია არ სცნობდა საქიროდ საბერძნეთის ეკკლესიისათვის მიებაძნა; იგი მაშინ თავს უკვე იმდენად დამოუკიდებლად ჰრაცხდა, რომ შეეძლო დამოუკიდებელი აზრი ექონია ამა თუ იმ მსოფლიო ხასიათის საეკკლესიო მოვლენათა შესახებ, როგორც იყო, მაგალითად, რომის და კონსტანტინოპოლის ეკკლესიათა განხეთქილება. ამავე აზრს ადგა საქართველოს ეკკლესია მე-XIII საუკუნის მეორე ნახევრამდე, როგორც სჩანს იმავე საეკკლესიო გუჯრების განხილვიდან. მაგალითად, თამარ მეფის მიერ გელათის მონასტრისადმი მიცემულს გუჯარში (1189 წელს) ვკითხულობთ: „მეცა გლახაკი ქრისტეს მიერ კათალიკოსი თეოდორე მოწამე და დამამტკიცებელი ვარ. ვინ და რამანცა გვარმან კაცმან რასაც ჟამსა, რასაცა მიზეზის მოღებთა ხელ ყოს შლად და ქცევად ამას ბრძანებასა და გაგებულსა, კრულმცა არს... სთორმეტთა მოციქულთა, შვიდთა კრებათა მადლითა, სუთა ჰატრიაჲთა ჯვარითა კათალიკე ეკლესიისა“... და სხვ. ³⁾). მსგავსსავე წარწერას ვპოვებთ მე-1259 და 1250—1260 წლებს ქვეშე ⁴⁾.

ამ სახით, თითქმის ლიონის უნიაზდე (1274 წ.), საქართველოს ეკკლესია, თავის კათალიკოზთა პირით სახალხოდ აღიარებდა თავის განუწყვეტელ სულიერ კავშირს დასავლეთის ეკკლესიასთან, როდესაც ამ უკანასკნელის მამათ-მთავარს — პაპს „კა-

თოლივე ეკკლესიის“ პატრიარქთა რიცხვში აღიარებდა. ასეთი უტყუარი ფაქტები ჩვენის ისტორიისა. შეიძლება უკიდურეს ორთოდოქსალებს ჩვენი ამგვარი დასკვნები არ მოეწონოს, მაგრამ რა ექნათ: ფაქტების წინააღმდეგ მსჯელობა ჩვენ არ შეგვიძლია. ჩვენ აღვიარებთ მხოლოდ მას, რასაც ფაქტები გვუბნებიან“.

ს. გ—ქე.

ჩემი სასისწრაფო და სამწუხარო შთაბეჭდილებანი ევროპის სახელმწიფოებში მოკზაურობის დროს.

(გაგრძელება*)

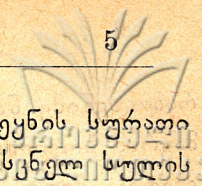
ერთი დღე გადავდევით ქალაქ ვერსალის დასათვალიერებლად. ამიღი მშვენიერი იყო. დილის ცხრა საათზე გავემზავრეთ და ერთი საათის შემდეგ მივედი. გზა დიდი არ არის, მაგრამ მატარებლები გზაში ხშირად ჩერდებიან სადგურებზე ხალხის წასაყვანად. გარეგანი შეხედულება ქალაქისა სასიამოვნოა. ქალაქი სუფთა და კაპწიაა. ტრამვაიები არის ელექტრონით გამართული. ქალაქის მცხოვრებთა რიცხვი დღეს 70,000-მდეა. ქალაქში სახლები მშვენიერია, აგრეთვე მშვენიერი სანახავია ციხე და ბაღები და, განსაკუთრებით შესანიშნავია შადრევანები, მაგრამ ყოველივე ეს ხალხს იმდენად არ მიიზიდავდა სანახავად, რომ აქ არ იყოს შესანიშნავი სასახლე თავისი შესანიშნავი მუზეუმით. ეს მუზეუმი დაარსებულია ლუი ფილიპეს ბრძანებით და თაოსნობით 1832 წელს; მის მოსაწყობად თავისი საკუთარი ფულებიდან მას დაუხარჯავს თუთხმეტი მილიონამდე. შემდეგ ყველა მართებლობას, როგორც იმპერატორებს ისე რესპუბლიკას თუ უმატებია მუზეუმის გამშვენება და მომატება, თორემ არა დაუკლიათ რა. ვერსალის მუზეუმი შესდგება უმთავრესად ახალი დროის შესანიშნავი

²⁾ იხ. თ. ჟორდანიას: „ქრონიკები“ წ. I, გვ. 204—205.

³⁾ თ. ჟორდანიას, „ქრონიკები“ წ. II, გვ. 75.

⁴⁾ იხ. იქვე. წ. II, გვ. 140: რკინის გუჯარი. და გვ. 152 შიომღვიმის სიგელი. ამ უკანასკნელში: «ექვსთა კრებათა მადლითა და სუთთა ჰატრიაჲთა ჯვარითა; ქრთლისა კათალიკოზთა ჯვარითა» და სხვ.

*] იხ. „მწეუმი“ № 10, 1901 წ.

ისტორიული მხატვრობისაგან განსაკუთრებით. აქ თითქმის ყველა მხატვრობას ნახავთ, რომელთაც ისტორიული მნიშვნელობა აქვთ. ერთ დღეს ყველა ზაღების დათვალეირებას ვერ მოასწრებს კაცი. რომ არსად გაჩერდეს და მარტო სასახლის ყველა ზაღები დაიარო, საათ ნახევარი მოუხდები. ჩვენ უმთავრესი ზაღები დავიარეთ და დავათვალეირეთ შესანიშნავი მხატვრობანი ისტორიის მხრით. კაცი აქ ნახავს სულ ძველი დროის ყოველ ისტორიულ სურათებს. არ არის გამოტოვებული არც ერთი პატარა შემთხვევა საფრანგეთის ბრძოლისა ყოველ სახელმწიფოებთან. ვერ ნახავთ ერთ სახელმწიფოს არა თუ ევროპაში, არამედ აზიაშიაც, რომ საფრ. ჯარი არ შესევოდეს თვით სატახტო ქალაქებში. რამდენჯერ შესეულა საფრ. ჯარი ბერლინში, ვენაში, რომში და სხვა პატარა სამთავროებში. რუსეთის სახელმწიფო ხომ შორ არის პარისზე, მაგრამ 1812 წელში მოსკოვიც დაიჭირეს. სადაც კი ჩხუბი ქონიათ და გაუმარჯვენიათ, ყველა ამისთანა შემთხვევების სურათებით არის საესე ვერსალის შესანიშნავი სასახლის ზაღები. არ არის დატოვებული არც ერთი შესანიშნავი გენერალი, ჯარის უფროსი, შესამჩნევი სალდათები და მებაირაღეებიც, რომ მათი სახეც არ დაეხატოთ და ქვეყნის საჩვენებლად არ გაეხადოთ. რომ დათვალეირებ ყველა ზაღებს და ისტორიულ სურათებს, როცა კარგად დახედავთ ამ სასახლეში იმერთ დიდ ზალას, რომელშიც ძველ დროში და დღესაც იკრიბებიან ხოლმე სახელმწიფო საქმეებზე მოსალაპარაკებლად და საბაასოდ და პრეზიდენტის აღსარჩევად, მაშინ წარმოგიდგებათ თქვენ თვალ წინ ერთ დროს დიდებული საფრანგეთი თავისი ძლიერებით, რომელიც როგორც კი ხელს აიშვერდა და დაიძახებდა „ციც“, ყველანი გაჩუმდებოდნენ და კრძალვით შეჩერებოდნენ პასუხის გაუცემლად. დღეს იგი „ციც“-ს კი არავის უბედავს, პირიქით ლაქიად გამხდარა, მეგობრობასა და დახმარებას სთხოვს ისეთებს, რომელთაც ორმოცი წლის წინად ყოველისფერში მასხარად იგდებდა...

სწორედ გასაკვირველია, რომ ამისთანა შესანიშნავი სასახლე პარიჟში კი არა ვერსალშია. როცა მესამე სართულიდან დათვალეირებთ ვერსალის სასახლის მიდამოებს, ბაღებს და შადრევანებს, თქვენს გონებაში რჩება ისეთი შესანიშნავი

სურათი, რომელსაც არც ერთი ქვეყნის სურათი არ დაჩრდილავს და რომელიც უკანასკნელ სულის ამოსვლამდე არ წაიშლება მნახველის გონებაში. სასახლე არის მალეობ გორაზე და ყოველი მხრით დაბლობი ადგილები მის გარშემო, სწორედ მშვენიერი სანახავია. ხეების ტოტები მეტის-მეტად ხელოვნურად და სამოთ არიან შეჭრილნი. ზოგი წარმოადგენს ზვინის სახეს, ზოგი შაქრის თავსა გავს და ზოგან თაღებია გადასული და სულ ჩრდილით არის დაფარული სასეირნო გზა. მერე არ დათხავთ რა ხეები არიან? ჩვენებური კვინცხის ხეები!..

შადრევანები ხომ შესანიშნავნი არიან. სწორედ იმ დროს დავესწარით იქ, როცა შადრევანები აუშვეს. მეტის მეტად სასიამოვნო სანახავი იყო. ზოგიერთი შადრევანი, რომელნიც ჩვენ პეტერგოფში გვინახავს და რომელნიც ვერსალის შადრევანების გეგმაზეა გაკეთებულნი. საღამოზე ისევ პარიზში დავბრუნდით.

ქალაქ პარიზის ყველა სანახავებზე შესანიშნავი და საყურადღებო ლუვრის სასახლე და მისი მუზეუმი. ეს არის ერთი უზარმაზარი სასახლე რივოლის ქუჩის და სენის მდინარის შუა, შესანიშნავი გეგმისა სხვა დანარჩენ საზოგადო შენობათა შორის. შესანიშნავია ეს სასახლე როგორც გეგმით, ისე ყველა იმით, რაც მასშია მოთავსებული. ამ ადგილას 1223 წელში ყოფილა სასახლე ფილიპე ავგუსტინის დროისა, მაგრამ ფრანცისკო პირველმა ბრძანა, რომ ყოველგვარი შენობა ამ ადგილზე მოეშალათ და დღევანდელი შენობა გაემართათ. 1510—1575 წწ. სასახლეს შეადგენდა ჯერეთ დასავლეთის მხრით სასახლის შენობები. ეს ადგილი იწოდებოდა ძველი ლუვრის შენობად და ძველი დროის საუკეთესო ხელოვნებად აღიარებენ. ეს ნაწილი ლუვრის სასახლისა, რომელიც დაწყებული იყო გენრიხ მეორის დროს, გაგრძელებული იყო სენის მდინარემდის. ამ სასახლეში სცხოვრებდა კატერინა მედიჩი თავისი შვილით—კარლ მეცხრამეტით. 19 აგვისტოს 1572 წელსა შესრულდა ქორწინება მარგარიტა მარგარიტასა და ნავარის კაროლზე, ბოლოს საფრანგეთის კაროლად გენრიხ V მეოთხედ წოდებულზე. ქორწინების ხუთი დღის შემდეგ, 25 აგვისტოს, გამოიცა ბრძანება ღამით გუგენოტების ამოჟლეტის შესახებ. შემდეგ

რამოდენიმე ნაწილი ამ შენობისა კიდევ დაანგრის, მაგრამ ბოლოს ისევ ააშენეს. შენობას ბევრი მოემატა მეფე ლიუდოვიკ მე-XIV დროს. ლიუდოვიკ მეთუთხმეტის და ლიუდოვიკ მეთექვსმეტის დროს აღარაფერი მიმატებია სასახლეს, რადგან ისინი უმეტესს ნაწილად არ სცხოვრობდნენ ამ სასახლეში. ისინი უმეტესად სცხოვრობდნენ უფრო ვერსალში, სერჟენმენში და ტიულერის სასახლეში. რევოლუციის დროს შენობას არაფერი მომატებია. ამ სასახლის გადიდება დაწყებული იქმნა ნაპალეონ პირველის დროს; შენობამ შემოიღარა ყოველი კუთხით ლუვრის სასახლის შინაგან ეზოს და ბოლოს მიყვეს ხელი სასახლის შიგნით მორთულობას და მუზეუმების მოწყობას. ბოლოს ამდენი ხნის დაწყებული შენობა დაამთავრა ნაპალეონ მესამემ მისი იმპერატორობის დროს 1851—1856 წლებში. შენობას მოუწდა კიდევ 75 მილიონი ფრანკი და დასრულდა კიდევ. ამ სასახლის ყველა შენობა წარმოადგენს ერთ უდიდეს და ლამაზ შენობას არა მარტო ქალაქ პარიზში, არამედ მთელს ევროპაში. ამ სასახლეს დიდი ადგილი უკავია და მრავალი შენობებიც არის ამ სასახლეში, მაგრამ ისე არიან მოწყობილნი, რომ ერთი მეორესთან შეწყობილნი არიან და ბოლოს შიგნითაც ყველა სანახავეები შესაფერისად დალაგებულნი არიან თავ თავის ადგილას. ჩრდილოეთის მხრით ორი ფლიგელი აქვს მიშენებული, თვითეული სიგრძით არის ორას-ოცი მეტრი. (მეტრი ხუთი ჩარქია). ძირა სართულში სიგრძეზე არის გაყოლებული, ესრედ წოდებული, პორტიკები და ამ პორტიკებში არის ამართული 86 დიდი ქანდაკება შესანიშნავი ფრანკუზებისა და მათ ზემოთ სხვა-და-სხვა აღფგორიული სურათებია. ლუვრის სასახლის წიგნთ-საცავი, რომელშიაც სხვა-და-სხვა შესანიშნავი ხელნაწერები იყო რიცხვით ოთხმოც-და-ათი ათასამდე, მთლად დაიწვა, როცა კომუნისტებმა ტიულერის სასახლეს ცეცხლი წაუკიდეს 24 მაისს 1871 წელსა. 21 მაისს ამ სასახლეში შეცვინდა ინსურგენტების ჯარი და უბრძანა მეკარეს, რომ რამდენიმე ზალაში მოესხათ ნავთი და ცეცხლი მოეკიდებიათ, მაგრამ მეკარე არ დათანხმდა და არ აასრულა მათი ბრძანება. მერე შეაგდეს ზალაში თავისი ცოლიანად ეს მეკარე და წაუკიდეს გარედან ცეცხლი სასახლეს. დილით

მოუსწრო მართებლობის ჯარმა გენერალ ლუეს კამანდობით და გადაარჩინა სასახლე მთლად დაწვას და ეს მეკარეც ცოცხალი გადაარჩინა მისი ცოლით.

ლუვრის მუზეუმი მეტის-მეტად შესანიშნავია და ამ უზარმაზარ სასახლის მრავალ ზალებში იმდენი შესანიშნავი ნივთები არის, რომ მნახველს ეგონება ეს მუზეუმი კი არა სხვა-და-სხვა შესანიშნავი სანახავეების საწყობიაო. ამ მუზეუმის მნახველთა რიცხვი მეტად ბევრია ყოველთვის. წინა დროებში აქ მეკარეები მნახველების ქორგებს და ხელსაბიჯგ ჯოხებს მიიბარებდნენ და როცა დაუბრუნებდნენ პატრონებს, ისინიც ათ სუს, ე. ი. თითო შაურს აძლევდნენ საჩუქრად. ამნაირად შეკრებილი ფული წლის განმავლობაში გროვდებოდა ორმოც-და-ათი ათას მანეთამდე. ჩვენ დავათვალიერეთ ლუვრის მუზეუმები ამნაირად: პირველად დავათვალიერეთ მუზეუმი მხატვრობისა. თქვენ აქ ნახავთ ყველა შესანიშნავი პირების სურათს და საღმრთო ისტორიიდანაც მრავალ სურათებს, როგორც საფრანგეთის სკოლისას, ისე ევროპის ყველა სახელმწიფო სკოლებისას.

სურათების მუზეუმს მეტის-მეტად დიდი ადგილი უკავია და ამისათვის სწორეთ აქ მოუყრიათ თავი იმდენი სურათებისათვის, რომ არსად ამის მსგავს არ შეხვდებით. აქ არის 18 ათასი სურათი იტალიის სკოლისა, 87 ისპანიისა, 82 გერმანიისა, 2152 ფლამანდიის სკოლისა, 1071 გოლანდიისა, 11 ათასი თვით საფრან. სკოლისა, 11 ათასი ინგლისის სკოლისა, 82—ინდიის სკოლ., 9—ჩინეთისა და 200—სურათამდე ფოლადზე და ფიცარზე გაკეთებული მხატვრობაა. მთლად ყველანი არიან 36 ათასი სურათი.

მუზეუმი ხეზე და თუთბუზზე ამოჭრილი სურათებისა. ამ განყოფილებაშია 4600 ხეზე, თუთბურსა და ფოლადზე ამოჭრილი სურათია. აქ ნახავთ ყველა სასახლეების და ბაღების სურათებს.

მუზეუმი საშუალო საუკუნეების ქანდაკებათა. აქ თქვენ ნახავთ ყველა შესანიშნავ პირთა ისტორიულ მოთხრობათა და საღმრთო მოქმედებათა ქანდაკებას.

ახალი დროის საფრანგეთის ქანდაკებათა განყოფილება. მუზეუმი ასურეთის ხელოვნებისა. აქ ნახავთ ასირიანების და ბაბილონელების დროის ხელოვნება-

თა, რომელნიც სცხოვრობდენ 4500 წლის წინეთ ჩვენი დროისა. ამ უკანასკნელ დროს ფრანგებმა და ინგლისელებმა დაიწყეს მიწის თხრა ასურეთის და ბაბილონის ქვეყნებში და შესანიშნავი სიძველენი ჩაიგდეს ხელში.

ეგიპტის მუზეუმი. ამ განყოფილებაში მეტი-მეტად შესანიშნავ ეგვიპტის ნივთებს ხელავეს მოგზაური და კვირდება, თუ როგორ მოიტანეს ეს უზარმაზარი ნივთები ამ სიშორე ადგილიდან.

ყველა ამეებს გარდა ბევრი რამ ვნახეთ და ბევრი რამ დავათვალიერეთ და შევიტყვეთ, მაგრამ კიდევ ბევრი რამ დაგვრჩა დაუთვალიერებელი და უნახავი. ბევრ რამეს მოგიტხრობდით კიდევ, მაგრამ კარგად მოგეხსენებათ, რომ ჩვენში ყველაფრის თქმა არ შეიძლება, რადგან ეს სასარგებლოთ არ მიაჩნიათ ზოგიერთებს.

ჩვენი ცნობის მოყვარეობა, ჩვენი სული და გული პარიზის დათვალიერებით, გამოფენის ნახვით და ფრანგების ცხოვრების ცოტად თუ ბევრად გამოკვლევით დაკმაყოფილდა და უმეტეს სასიამოვნო შთაბეჭდილებას აღარ მოველოდით. პარიჟიდან ინგლისისკენ გავემგზავრეთ და რაც იქ ვნახეთ, შემდეგ მოგიტხრობთ.

დკკ. დ. დამბაშიძე.

კიდევ რაოდენიმე სიტყვა იმერული ტირილის შესახებ.

ყოველი მღვდელი მოვალეა უდრტვინველად და გულმოდგინებით ასრულებდეს თვისის მწყემსთმთავრისაგან მოხდენილ განკარგულებას ჯერ მაშინაც, როდესაც ეს განკარგულება არ ეთანხმება მის საკუთარ რწმენა-შეხედულებას და განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც განკარგულება გამოწვეულია ქრისტიანულ სარწმუნოებაზე დამყარებული ადამიანური გრძობით და საზოგადო სარგებლობით. ასეთ გნობაზე არის დამყარებული ყოველად სამღვდლო ლეონილის განკარგულება შესახებ იმერული ჩვეულებისა მიცვალებულთა დასაფლავების დროს და ამიტომ დიდის თანაგრძობით მიიღო იგი არა თუ

მარტო სასულიერო წოდებამ, საერო წოდების უმეტესობამაც კი. გლახობამ მაშინვე მოსპოვა ზარი და ნახევრობით მაინც შეამცირა უსარგებლო ხარჯი მიცვალებულის გასვენების დროს. თავად-აზნაურობაში თუმცა ჯერეთ მიცვალებულზე ხარჯი შესამჩნევად არ შეუმცირებიათ, მაგრამ ზარი კი იქაც უმეტესობამ მოსპო და მის ნაცვლად აქა-იქ შემოიღეს მგალობელთა მიპატიჟება. აღრე თუ გვიან, ამ ჩვეულებას გლახობაც შემოიღებს, რადგან აქ საძნელო არაფერია და მოსაწონი კი ბევრი. თუ კი აღრე თითო-ოროლა აბაზს მოზარეებს აძლევდენ უმსგავსო ღრიალისათვის, რა დიდი საქმე იქნება იგივე საშრომელი მგალობლებს მისცენ? ამნაირად, იმერული ზარი მალე ისტორიას გადაეცემა და რამოდენიმე ხნის შემდეგ მას ისე გაკვირვებით მოიგონებენ, როგორც ეხლა იგონებენ აღრინდელ ქვითინს მიცვალებულზე.

ხშირად საზოგადოება ძალაუნებურად ასრულებს რომელიმე ცუდ ჩვეულებას: რომ კიდევ გრძობდეს მის სიტუდეს, კერძოდ ყველა ერიდება თითონ მოსპოს იგი, ვაი თუ სხვებმა დამზარახონო, და ერთმანერთის ცქერითა კი, როგორც მოგეხსენებათ, სახლი იესება მტვერითა. ამის შემდეგ კი ყველას საბუთი ეძლევა უარყოს ეს ცუდი ჩვეულება, მაგრამ, რუსული ანდაზისა არ იყოს, ოჯახი უმახინჯოთ არ იქნება. თუ ეს ანდაზა მართალია, რა გასაკვირველია, რომ იმ დიდ ოჯახშიაც, რომელსაც საზოგადოება ქვია და მრავალი კერძო ოჯახებისაგან შესდგება, აქა-იქ გონებითა და ზნეობით მახინჯი ადამიანები გამოეროიონ. ზოგიერთები გაიძახიან: „ვის შეუძლია ამის „ზაპრეშენია?“ ვინ დამიშლის ზარს და მით მომისპობს დედა-ენას?!“ ამის მთქმელს სრულებით არ გაეგება რა არის დედა-ენა და ვერც დაარწმუნებ, რომ ზარი დედა ენა კი არა, სამარცხვინო ღრიალია. ზარის დამცველნი ამასაც ამბობენ საბუთად, რომ ზარი ტირილის უცოდინარს, ან ისეთს, ვისაც სრულებით არ ეტირება მიცვალებული, შეძლებას აძლევს იტიროს იგი. კიდევ ეს არის ჩვენი მაიმუნობა, რომ ეტირით იქ, სადაც არაფერი გვეტირება და ემხიარულობთ, სადაც სამხიარულო არაფერი გვაქვს. რაიცა შეეხება ტირილის უცოდინარობას, აქაც ზარი რა შუაშია? ტირილი უნებლიეთი ფსიხოლოგიური გრძობის გამომხატველია და მას არავითარი ცოდნა არ სჭირ-

დება, ვისაც ეტირება მიცვალებული, კიდევ იტირებს. მაგრამ ჩვენ საცოდავებს ყველაფერზე დამახინჯებული და ვიწრო შეხედულება გვაქვს: ზარის მოსპობაში დედა-ენის მოსპობას ვხედავთ და ერთი მტკაველი მიწის დაკარგვაში კი მამულის, ე. ი. სამშობლო ქვეყნის დაღუპვას. აი ამის მაგალითიც: ერთ სოფელში ორ წოდებას პატარა ადგილზე დიდი ხნით დავა ქონდათ და ეს დავა-ჩხუბი ორი კაცის სიკვდილით გადავდა. ერთის გასვენებაზე ვინმე განთქმულმა მომტირალმა ზარი (რომელიც მაშინ დიდ პატივდებაში იყო) გააჩუმებინა და „რეჩით“ დაატირა მიცვალებულს: „შენ აღინთე დაუშრეტელი ლამპარი, შენი სიკვდილი არ არის სიკვდილად ჩასათვლილი, რადგან თავი შესწირე მამულს!“ დიდება შენდა, ღმერთო! კაცმა ერთი მტკაველი მიწისათვის თავი მოიკლა, ცოლ-შვილი აატირა, სული წაიწყმიდა და კიდევ თავზე დასტირიან: „ნეტავი შენ, მამულს თავი შესწირეო!“ ასე დაქუცმაცდა ჩვენი გრძნობა-გონება. ვითომ ძველებს ვბაძავთ, მაგრამ არ ვიცით, რაში და რანაირად? მე კი ამას ვიტყვი: ყოველთვის და ყოველ ხალხს ყოლია და ყავს მოწინავე კაცები, რომლებთაც უმეტესობა უგონებს და მათი ცოდნა-გამოცდილებით სარგებლობს; ასეთი კაცები ჩვენც გვყავნან და ხშირად მათი გავიგონით და ჩინელებივით მარტო ძველთა ჩვეულებას ნუ მივსდევთ, ნამეტურ არა მოსაწონს, თორემ კიდევ უფრო დავიქვეითებთ როგორც ზნეობრივად და გონებრივად, ისე ნივთიერადაც.

მდ. სიმონ ჭუმბუჩაძე.

საიქიოდან.

არ შეუშინდე ჩემს სიკვდილს,
გულ-მხნედ იყავი, დედაო,
ჩემს ცხედარს სისხლით ნუ ღებავ,
მშვიდად უცქიორე, დედაო.

რას გარგებს შფოთვა, გოდება,
რას ელი მისგან, დედაო,
მოგიკვდი შვილი, ხომ ხედავ,
ველარ აღმადგენ ვერაო.

რამდენიც უნდა იქმუნვო,
მუქთად დაშვრები, დედაო,
მაშ რად იმოკლებ შენ ვადას
მად სიცოცხლისას, დედაო.

სულს ესმის შენი გოდება,
იტანჯვის ცოდვით, დედაო,
მაგრამ სხელი ქვად ქმნილი
ვერ გაძლევს ნუგეშს, დედაო.

დიდის ხნით მძიმე სნეულმა
ბევრი გამრომე, დედაო,
დღე და ღამ ძილი არ გქონდა,
თავს მევლებოდი, დედაო.

ვილა მოგიზღავს იმ ვალსა,
რაც მე დამდევს, დედაო,
არას შურავდი შენ ჩემთვის,
ოღონდ გეშველა, დედაო.

კურთხეულ იყავ, მშობელო,
მოჭირნახულვე დედაო,
ღმერთმან მოგიზღოს ნაცვლადი,
რაც მე მმსახურე, დედაო.

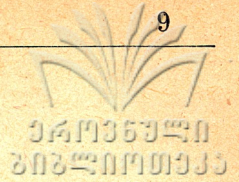
შენ შენი ვალი მშობლისა
ხომ მოიხადე, დედაო,
მაშ რალათ შფოთავ და გმინავ,
რად იკლავ გულსა, დედაო.

სამარის ხვედრი რომ ვიყავ,
ეს ხომ იცოდი, დედაო,
მაშ დღეს მიმეცი სამარეს,
შენ მხნედ იყავი, დედაო.

ილოცე ჩემთვის, ველირსო
სულიერ უკვდავს შევბასო,
ღრმა სასოებით გონებდე
ღვთის ნება-განჩინებასო...

ქაიხოსრო გელაჯანი.

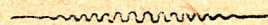

בלატონ იოსელიანი.

ახალი ექსარხოზი მადალ ყოვლად სამღვდელო აღექსი.

მადალ ყოვლად სამღვდელო ექსარხოზი საქართველოსა ფლაბიანე უმაღლესის უქაზით მიცემულის უწმიდესი სინდისადმი გარდაყვანილ არს მთავარ-ეპისკოპოსად ხარკოვის ეპარქიაში. ექსარხოზად საქართველოში უმაღლესის სახელობითი უქაზით დანიშნულია ვიატკის ეპისკოპოსი აღექსი. აი მოკლედ ცნობები ახალი ექსარხოზის მსახურებისა. ის ერის კაცობაში—აღექსი აღექსის ძე ოპოცკი მღვდლის შვილია. დაბადებულია 1837 წელში პეტერბურგის აკადემიაში 1863 წელში. 1864 წ. იგი დაინიშნა ვილნის სასულიერო სასწავლებლის ინსპექტორად და მასწავლებლად. 1866 წელში

ეკურობა და დაინიშნა მრევლის მღვდლად ნიკოლოზის სამრევლოს ეკლესიაში ქალაქ ვილნოშივე. 1871 წელში დაინიშნა წინამძღვრად სოფის საკრებულო ტაძარში და დარჩა ამ ადგილზე ოცი წელიწადი. 1891 წელში დეკანოზი აღექსი დაქვრივდა და ბერად შედგა, შემდეგ არხიმანდრიტობა მიიღო და დაინიშნა რექტორად ლიტოვის სასულიერო სემინარიაში. 1893 წ. იგი ეპისკოპოსად იქმნა აღყვანილ და დაინიშნა ნიჟნიოვგოროდის ეპარქიის ქორ-ეპისკოპოსად ბალახნინის ეპისკოპოსის წოდებით. 1896 წელში ქორ-ეპისკოპოსი აღექსი დაინიშნა ვიატკის ეპისკოპოსად და დღემდის იქ მსახურებდა.

წმიდა ნინოს სახსოვრად დასაარსებელის საზოგადოებისათვის.

მოწიწებით ვავლებთ თვალს ქართველ ხალხის საპოლიტიკო და სარწმუნოებრივს განუწყვეტელს ბრძოლას წარსულ ათას ხუთასი წლის განმავლობაში ქრისტიანობის მტრებთან, რომელნიც მუხრუჭივით გარს ერტყნენ საქართველოს და სცდილობდნენ—შეერყიათ საუკუნოებით დამკვიდრებული მართლ-მადიდებლობა და აღევათ პირისაგან ქვეყნისა თვით საქართველო.

მოწიწებით ვავლებთ თვალს ყოველივე ამას და გვაკვირვებს ის სიმხნე და გმირობა, რაიცა გამოიჩინა ამ განუწყვეტელს ბრძოლაში ქართველმა ხალხმა.

უზარ-მაზარი შენობები ქართულ ეკლესიებისა და მონასტრებისა, დღემდის დაცულნი კავკასიის ყოველს კუთხეში, მაჩვენებელია ქართველ ხალხის სარწმუნოებრივის ძალისა და მაღალის კულტურისა.

ამ ეკლესია-მონასტრების ნაშთები მაჩვენებელია აგრეთვე იმისიც, თუ რა მაღალს ხარისხამდე ასულა ქართული ხუროთ-მოძღვრების განვითარება; მათი ზედწარწერანი და ჩუქურთმები ხშირად ძვირფასი მასალა არის გმირულის ისტორიისათვის რიცხვით მცირე, მაგრამ სულით ძლიერის ქართველის ერისა.

ეს ნაშთები უტყვი მოწმეები არიან ქართველ ხალხის ისტორიულის ცხოვრებისა; ისინი თავის დღევანდელ, სანახევროდ დაქცეულ, მდგომარეობითაც მოუთხრობენ მომავალ თაობას სახელოვანს, სისხლის ღვრითა და საგმირო საქმეებით სავსე წარსულს წინაპრებისას.

დახავსებულნი ნაშთნი უზარ-მაზარ ეკლესია-მონასტრებისა თავიანთ მრავალ-საუკუნოების ხნოვანებით საყვედურის კილოთი ამცნებენ თანამედროვეთ თავიანთს ძალას, ცხოველ-მყოფელობასა და არსებობის უფლებას. ათას ხუთასის წლის განმავლობაში ისინი იყვნენ მოწმედ ქართველ ხალხის განუწყვეტელის ბრძოლისა შემოსეულ მძვინვარე მაჰმადიანებთან. ამ ეკლესია-მონასტრებმა ღირსეულად დაიმსახურა „საომარ“ ადგილების სახელი: დღემდის დაცული გალავნები ქონგურებით და შიგ

დატანებულ სათოფურებით საუკეთესო საბუთია ამისი.

ასეთს ეკლესია-მონასტრებში ძველი ქართველები იძენდნენ სარწმუნოებას, იმედს, ძალას და მათის შეოხებით იბრძოდნენ დასაცველად მართლ-მადიდებლობისა, რომელსაც ედავებოდნენ მათ სხვადა-სხვა ერნი. ეს სხვა ხალხნი შუროთ შეპყურებდნენ საქართველოს აღორძინებას და ცდილობდნენ დაესუსტებინათ ბიზანტიის კეთილნაყოფიერი გავლენა ამ ქვეყანაზე.

როგორ დავათასოთ ამ წმინდა სავანეთა სულიერი გავლენა ჩვენს წინაპრებზე? ვინ იცის, ეს გავლენა ეგების ისეთი იყო, რომ მხოლოდ მას უნდა დაუმაღლოთ თანამედროვე ქართველებმა თუ მართლ-მადიდებლობა შევირჩინეთ.

ამიტომაც სამართლიანობა გვავალებს ეხლანდელ ქართველებს ვიზრუნოთ, სანამ ჯერ კიდევ დროა, ამ წმიდა სავანეთათვის, თორემ თუ ჩვენ არ ვუშვებლეთ, მათს არსებობას ძირს უთხრის დროთა სტიქიონი.

ერთმა საუკუნემ განვლო მას შემდეგ, რაც საქართველო ნებით შეუერთდა რუსეთს და მშვიდლობიანობა დამყარდა ჩვენს მხარეში.

თუ მღელვარე წარსულში, როცა სუფევდა ბრძოლა, ცეცხლი და მახვილი, ქართველი ეკლესიაში იკრებდა თავის ძალას, ამ მშვიდობიანობის დროს მით უფრო აუცილებლად საჭიროა მისთვის ზნეობრივ-სარწმუნოებრივი და სულიერი განათლება. და სად, თუ არ ამ წმიდა სავანეებში, ამ ცხოვრების წყაროსა და ცხოვრების მომნიჭებელ ადგილებში უნდა დაეწაფოს ქართველი ერი სასულიერო აღზრდას, აქ უნდა მოიპოვოს მან ზნეობრივი სიმტკიცე და მოსვენება ცხოვრების საჭირობოროტო გზაზე.

მაგრამ, როგორც ზემოთა ვსთქვით, უმეტესი ნაწილი ამ ეკლესიისა დანგრეულია, ბევრს მათგანს წვიმა ჩადის სახურავიდან. ქართველები მწუხარებით უმზერენ ამ მივიწყებულ წმიდა სავანეებს, რომელთა პატივისცემა, სამწუხაროდ, მხოლოდ ხატობის დღეს გაახსენდებათ ხოლმე.

თუ კი ყოველგვარი კაცთმოყვარე და ქველმოქმედი საზოგადოებანი გვაქვს დაარსებული, დროა დავაარსოთ ჩვენში, ამ თვალ-უწვდენი რუსეთის შორეულს განაპირა ქვეყანაში საზოგადოება წმ. ნინოს

სახსოვრად. ამ საზოგადოების წევრთა მოვალეობა უნდა იყოს დაცვა განადგურებისა და მტაცებლობისაგან წმიდა სავანეთა და მათი შეკეთება. ასეთი საზოგადოების დაარსება ამ დროის ბეჯითს მოთხოვნილებას შეადგენს.

ასეთი საზოგადოება დაუფასებელს სარგებლობას მოუტანს, არა თუ მარტო სარწმუნოების მხრივ არამედ სახელმწიფო ინტერესებსაც, რადგანაც იგი ააღორძინებს მაჰმადიან სახელმწიფოების საზღვრებზე მართლ-მადიდებლობის ბურჯებს, საიდგანაც რამდენიმე ასი წელია მას აქეთ რაც ზარის ხმა არავის სმენია და ხალხი არ შევედრებია ღმერთს ჭეშმარიტებისას.

ამ ნაკლის შესავსებათ ამ ჟამად არსდება საზოგადოება წმ. ნინოს სახსოვრად. წესდება უკვე დამტკიცებულია სათანადო მთავრობისაგან.

იმედია, ქართველი საზოგადოება თანაგრძნობით მიეგებება ამ კეთილი მიზნის მქონე საზოგადოებას, და ხელს შეუწყობს მისს დამაარსებლებს, რომელთა წმინდა განზრახვას ჩვენს გულითადად მადლობას ვუძღვნით.

„ივერია“.

ჟურნალ-გაზეთებიდან.

ინგლისი. მეორე წელიწადია ეს ქვეყანა ომობს სამხრეთ-აფრიკაში და დღემდე ვერას გამხდარა. ინგლისელ იმპერიალისტებს ეგონათ ტრანსვაალთან ომი სეირნობას უფრო ეგვანებოდა, სულ ბევრი ბევრი ერთ თვეს გასტანსო. მაგრამ ეს 26 თვეა სამხრეთ-აფრიკაში სეირნობენ, ძლიერაც მოჰბეზრდათ ეს სეირნობა, მაგრამ თავი ვეღარ გაუნებებიათ. ნამეტანი ძვირადაც დაუჯდათ ეს სეირნობა. ლორდ მილბერი და სესილ ლორსი ანგარიშობდნენ, 100,000 გირ. სტერლ. თავსა სდის ამ ომსაო, მაგრამ ჯერ 200 ათასი გირვანქა სტერლინგი წავიდა და ამას იქით რა წავა, ის კიდევ ღმერთმა იცის. შესცდა, ძლიერ შესცდა ინგლისის მთავრობა, ასეთი დიდი შეცდომა დიდი ხანია არ მოჰსვლია. ინგლისი ყველგან გამარჯვებული გამოდიოდა, ყველა ქვეყანას კისერს უგრეხდა და აბა როგორ მოიფიქრებდნენ, რომ ვიდაც ბურები ასე გაუჭირებდნენ საქმეს. მაგრთლაც ძლიერ გაუჭირეს სიქმე, მტრის გულისად გახადეს. სხვა დიდი

სახელმწიფოები ეს ორი წელიწადია სიხარულისაგან ფეხზე არა დგანან. აქამდე ინგლისის შიშით სულ კანკალი მოდიოდათ, ეხლა კი ცოტა გულზე დარდი მოეშოთ: არც ისეთი მძლავრი ყოფილა, როგორც გვეგონაო- მთელი ორი წელიწადია ევროპის გაზეთები სულ ინგლისის მასხარაობასა, სასაცილოობასა და მოთხრას უნდებიან, ზოგიერთი ქვეყნის გაზეთებს ხომ აღარც ბუკი უნდა და აღარც ნალარა, ეს ორი წელიწადია სულ ცეკვა-თამაშის გუნებაზე არიან: ინგლისის ბატონობას ბოლო მოეღო, როგორც აქამდე პარპაშობდა, ისე ვეღარ იპარპაშებს ამას იქითაო. ამდენხანს ბურების პატარა ვრი ვერ დაუმორჩილებია და აბა სხვა დიდ სახელმწიფოებთან რას გახდებოდა. ბევრსაც ნამდვილად ჰგონია, რომ ინგლისმა ამ ომში დიდი სისუსტე გამოიჩინაო, ჯარი და გენერლები ხომ სულ არ ვარგებოდა. მაგრამ ნამდვილად ასე როდია. ყველა, ვინც კი სამხრეთ-აფრიკის ომს რიგზე დაუკვირდება, ადვილად მიხვდება, რომ ინგლისმა ამ ომში სისუსტე კი არა, პირიქით, დიდი ძალა და ღონე გამოიჩინა. ამ ომმა დაამტკიცა, რომ ინგლისი ნამდვილად მძლავრი, მდიდარი ყოფილა. სახელიც და სახრავიც დიდი ჰქონია, ზოგიერთ ქვეყანას კი არ ჰგვანებია, რომ სახელი დიდა აქვთ, სახრავი კი არა; გარედან მტერს უბრმავებენ თვალებს, შიგნიდან პატრონს. სხვა დიდ სახელმწიფოებში ვერც ერთი ვერ შესძლებდა იმისთანა ომს, როგორც სამხრეთ-აფრიკის ომია. სხვა სახელმწიფოებს ჯერ არა ჰქონიათ ასეთ მძლავრ, მაგარ ხალხთან საქმე, როგორც ბურები არიან. ისინი უფრო წყალ-წალბეულ ხალხებთან იჭერენ საქმეს, მუქთ კუბოში ჩაწვებიან ხოლმე. ძალიან უყვართ მუქთი კუბო-მივლენ, ჩაწვებიან, როგორც მიცვალებულის წესი და რიგია და ადგომასაც აღარ იფიქრებენ ხოლმე.

მოიგონეთ იტალიის დამარცხება აბისინიაში, საწყალს ომის ხალისი დაუკარგეს სამუდამოდ: ზოგი ჭირი მარგებელია. საფრანგეთმაც დიდი სირცხვილი ჰამა მექსიკაში ნაპალეონ III დროს. მას აქვთ საფრანგეთს ცალი თვალითაც აღარ მიუხედნია ამერიკისაკენ. ვანა გერმანია კი არ შერცხვა შარშან ჩინეთში? მაინც და მაინც რას გახდა გრაფ ვალდერზე: ხალხი გაწყვიტა, გაჟლიტა და ბოლოს მოულოდნელად ჰკრა თავი და წამოვიდა შინისაკენ.

ასე რომ ინგლისის გარდა სხვა ვერც ერთი სახელმწიფო ვერ შეიძლება ბურებთან ომს. საზოგადოდ ომსა და მერე ისეთ შორეულ ქვეყანასთან, როგორც ბურების ქვეყანა, დიდი ხარჯი, დიდი შეძლება უნდა. ინგლისსაც კი გაუჭირდა ეს ომი და აბა სხვებს რაღა მოუვიდოდათ. ინგლისმა გასაოცარი ძალა და სიმდიდრე გამოიჩინა ამ ომის დროს, ეგ არის სამწუხარო, რომ ამ ძალასა და სიმდიდრეს ასე ცუდადა ჰხმარობს.

არ უნდა გვავიწყდებოდეს, რომ ინგლისი ცალი ხელით ებრძვის ბურებს, მეორე ხელი—ფლოტი—შეკრული აქვს და ვერ მოუხმარებია. ინგლისის ფლოტი კი რომ ყველა სხვა ქვეყნის ფლოტზე ძლიერია, ამას ინგლისის მოსისხლე მტერიც ვერ უარ-ჰყოფს.

სამხრეთ-აფრიკა. სხვა სახელმწიფოებს ჯერ არა ჰქონია ისეთ მედგარ ხალხთან საქმე, როგორც ბურები არიან. ამ ხალხს ძვალში და რბილში აქვს გამჯდარი თავისუფლების სიყვარული. როგორც თევზი უწყლოდ, ისე ბური ვერ გასძლებს, ვეღარ იცოცხლებს, თუ თავისუფალი არაა, თუ თავისი ბატონი თითონვე არაა. ამიტომაცაა, რომ ეს 26 თვეა, ასე მედგარდ იბრძვიან და სანამ თავისას არ გაიტანენ, არც დაწყნარდებიან. თითონაც ყოჩაღები არიან ბურები და სამხრეთ-აფრიკის მდები-არობაც ძალიან უწყობთ ხელსა. ჯერ ერთი ძლიერ შორსაა, მერე კიდევ ისაა, რომ ძლიერ დიდი ადგილები უჭირავთ. ჯერ ტრანსვაალსა და ორანჟეს რესპუბლიკას საფრანგეთისა და გერმანიის ოდენა ადგილი უჭირავთ, კაპის კოლონია კიდევ ოთხი ჩვენი კავკასიის ოდენაა. რასაკვირველია, ამოდენა ადგილის დაჭერა ძლიერ ძნელი საქმეა. ინგლისი ბურებს გარდა ამ თვალ-გადუწვდენელ მიწებებსა და მთა-გორსაც ეომება. ინგლისის ჯარის მომეტებული ნაწილი სულ რკინის გზების დაცვას უნდება, ჯარის უმეტესი ნაწილი დაბმულია ერთ ადგილას. ბრძოლის ველზე, ბურებთან საბრძოლველად კიტჩენერს 70—80 ათასი ძლივსღა რჩება და თუ გაიხსენებთ საიხრეთ-აფრიკის დიდ მანძილებს, იქაურ ადგილ-მდებარეობას, აღარ გაგიკვირდებათ, რომ კიტჩინერს ასე გაუჭირდა ბურების დამორჩილება. მოიგონეთ ბურების ყოჩაღობა, მოხერხება, იმათი ნიჭი, თვალ-მაქცი სარდლები

და ადვილად დამეთანხმებით, რომ ამ ხალხის და მორჩილება შეუძლებელია. ეს ბრძოლა ბურებისა და ინგლისელ იმპერიალისტებს შუა უსათუოდ ბურების გამარჯვებით გათავდება. მით უმეტეს, რომ დიდი ჯარის შენახვა სამხრეთ-აფრიკაში მეტად ძვირად უჯდება ინგლისს. ისიც ხომ ზოგიერთ ქვეყანასავით „ტრეტზე 30 კაპ.“ არ აძლევს ჯარის კაცს. ბურებმა კარგად იციან ესა და ამიტომ რამდენიც კი შეუძლიანთ, აჭიანურებენ ომს. თანაც ასეთი ფოლადიანი და შნოიანი მეომრები, როგორც ბურები არიან, ჯერ ისტორიას არ უნახავს. ძლიერ კარგად შეხვდნენ ინგლისს. მოვიდა სეტყვაო, დაჰხვდა ქვაო, ამათხეა ნათქვამი. რამდენი ხანაც გადის, თითქო იმდენი ხალისი ემატებათ ბურებს. ინგლისის ჯარს კი ხალისი ეკარგება. ბურები სიმართლისთვის იბრძვიან, იმათ გულიც ერჩით და ღონეც, ინგლისის ჯარი კი ვიღაცა კაპიტალისტების გულისათვის იბრძვის და სწორედ ისე იქცევა, თითქო ბეგარაზე იყოს. ამიტომ 1 ბური თითქმის 10 ინგლისელს აძლევს პასუხს, ამიტომაცაა, რომ ინგლისელები ხშირად ასე უცნაურად მარცხდებიან ხოლმე. აი, მაგალითად, რასა სწერს «ბერლ. ტაგებლ.»-ი:

„13 ოქტომბერს 200 ბური კარსტენისა, ვინდერ-ბეიტენისა და ბოტას უფროსობით, დორნბუშის სიმაგრეს დაეცა. ამ სიმაგრეს 50 ცხენოსანი კაცი იცავდა. რაზმის საშველად კაპიტანი ტრონტონი მოვიდა 130 კაცით, მაგრამ მაინც ვერა უშველა რა დორნბუშს. ბურებმა მაინც აიღეს ეს სიმაგრე. ტრონტონმა მოახსენა კიტჩენერს: ჩვენ მაგარი ადგილი გვეჭირა, მაგრამ როცა ჩვენ ჯარის კაცებს პატრონების მომეტებული ნაწილი გამოვლიათ, უარი თქვეს და ბურებს თოფი აღარ ესროლეს: აღარ ვესვრით თოფსა, თორემ ბურები თოფით დავვხვრეტენო. ბურები ჯერ კიდევ 2000 იარღის მანძილზე იდგნენ და მარტო ერთი ინგლისელი იყო დაჭრილი, მაინც რაზმი გაკერპდ: და ხმა აღარ, გასცა ბურებს, ასე რომ ბურებმა 180 კაცი დაატყვევეს და 190 ცხენი ჩაიგდეს ხელში. «რეიტერის სააგენტო» ამბობს, ინგლისელი ჯარის კაცები თითქმის მუხანათურად მოიქცნენო. ლონდონის გაზეთებმა ბევრმა არც კი გამოაცხადა ეს ამბავი.

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ სარწმუნოებასა და კეთილ-ზნობაზე.

ს ი ტ უ ვ ა,

26 კვირიაკეს თქმული ქვაშ. წმ. გიორგის ეკლესიაში.

ნუ დაითვრებით ღვინითა, რომლითა არს სიბილწე (ეფ. 5, 18).

სად არის ახლა ჩვენი მუშა ხალხი, სად არიან ხელოსნები? თუ ზაფხულობით მათ არ სცალიათ, თუ მაშინ სადაღ ღღებში თავ-აუღებლად მუშაობენ, შრომობენ, კვირა-უქმე ღღებში კი სამუშაოს ეძებენ, ახლა ხომ თავისუფალი დრო ბევრი აქვთ. სადაგი ღღებიც ეყოფათ გაზაფხულისათვის სამუშაოს მოსაძებნად. საქმის ღღებსაც უსაქმურად ატარებენ ახლა. რატომ ახლა, მაინც არის, არ მოდიან ეკლესიაში წირვა-ლოცვის მოსასმენლად? ჰე შე დალოცვილოვო, გვეუბნებიან ისინი, ძლივს ზამთრობით ვისვენებთ და მაშინაც არ უნდა გავატაროთ დროვო; მაშინ მაინც უნდა გაიხაროს ჩვენმა გულმა და შვება მიეცეს სულსაო; წელიწადში ორი-სამი თვე თავისუფლად მაინც არის ამოვისულთქმოთო. არ გვეყოფა რვა-ცხრა თვე განუწყვეტლივ ოფლის ღვრაო? ვინ უშლისთ, ვინ არის ამის წინააღმდეგი? მაგრამ რაში პოულობენ ჩვენი ხელოსნები სიამოვნებას, რა ართობს მათ, რითი ხარობს მუშა კაცის სული? ეგებ შინ ცოლ-შვილში სხედან და ტკბილ მუსიაფში ატარებენ დროს, ეგებ საღმე არიან შეკრებილნი და თავის ცუდ მდგომარეობის გაუმჯობესობის საშუალებებზე აქვთ სჯა და ბაასი? ასე რომ იყოს, კარგი და პატიოსანი, თუმცა ამ მიზეზების გამოც არა აქვთ მათ ნება წირვა-ლოცვას დააკლდენ კვირა-უქმე ღღებში. მაგრამ ჩვენდა სამწუხა-

როდ სულ სხვანაირ დროგასართობს. მკვრივობს ჩვენ ქ. თბილისში მცხოვრები მუშა ხალხი. მის გულს მხოლოდ ღვინო ახარებს. სარდაფებში ღვინის სმაში, ლოთობაში ატარებს ის თავისუფალ დროს. მართლაც, როგორც სთქვა დავით წინასწარმეტყველმა, ღვინო ახარებს გულს კაცისას (ფს. 103, 15). მაგრამ მაშინ, როდესაც ზომიერად სვამს კაცი. საზოგადოდ უნდა სთქვას კაცმა, რომ ყოველივე სასმელი და საკმელი მაშინ არის მარგებელი, როდესაც ზომიერად მიიღებენ ხოლომე, გადაჭარბებული ყველაფერი მავნებელია. სარგებელ ცხვრებისა კაცთასა ღვინო, ამაბს ზიარქი, ღვინო სინარულ გულსა და შვება სულსა, კმა სყოფელად მსმელსა ჟამსა შინა (ზირ. 31, 31—44). ზოგს ისეთი აგებულება აქვს, ისეთი სტომაქი აქვს, რომ ექიმები წამლადაც გამოუწერენ ხოლომე, ურჩევენ უღვინოთ პური არ სჭამოს. პავლე მოციქული სწერს ტიმოთეს: ნუ წყლსა ხლო სვამ, არამედ ღვინოცა მცირე სტრამქისათვის და ზედის ზედა უძღურებასა შენისათვის. (1. ტიმ. 5, 23). ყოველი დაბადებული ღმრთისა კეთილ არს, ამაბს საღმრთო წერილი. უსათუოდ ღვინოსაც თავის მნიშვნელობა აქვს, რომ ღმერთს გაუჩენია. მხოლოდ წამალი მაშინ არის ღვინო, როდესაც ზომიერად მიიღებს კაცი და თუ გადააჭარბა, მაშინ წამალი საწამლავად გადაიქცევა. სიმწარე სულას სმა მრავლისა ღვინისა ამაბს ზიარქი. (ზირ. 31). მართლაც დიდ სიმწარეს აყენებს კაცს უზომოდ დაღებული ღვინო. ბევრს თქვენგანს, თუ თავის თავზე არ გამოუცდია, გაუგონია და დაუნახავს, თუ რას ემსგავსება მთვრალი კაცი. ნათქვამია საღმრთო წერილში: კაცი შექმნილი სტად და მსგავსად ღმრთისა. ეს ხატება სიმთვრალის დროს კაცს ეკარგება, პირუტყვს, ცხოველს ემსგავსება. რაც უნდა განათლებული, განვითარებული პირი იყოს, თუ ღვინო უზომოდ დალია, უსათუოდ გონება დაეკარგება, თვითონაც არ ესმის, რას ამაბს და ან რას აკეთებს. ღვინო მიაქცევს მეცნიერთა, ამაბს საღმრთო წერილი (ზირ. 31). თუ კი მეცნიერი ამ მდგომარეობაში ვარდება, უგნურს, გაუნათლებელს რა სიკეთეს მისცემს! განამრავლებს გულის წყრმისა უგუნურისასა სიმთვრალე, ამაბს საღმრთო წერილი. ღვინისგან წარმოსდგება უმეტეს ნაწილად შფოთი, ჩხუბი, ბიწვირება; თუ დაკვირვებისართ, უმეტესი ნაწილი კაცის მკვლელობისა ღვინის სმის დროს,

ლხინში სიმთვრალისაგან ხდება. ვის ვაი, ვისა შეფთი ვისა სსჯელი, ვისა ურჯანი და ჯაღვა, ვისა შემუსგრა ამაღლს შინა, ვისა ჯაბრი თვალი, კითხულობს სოლომონ ბრძენი, თუ არ იმას, ვინც დამუფთვლია ღვინოს შინა (იგ. 23, 29). ამისათვის მაცხოვარი ჩვენი გვეუბნება: ეკრძალებით თავთა თქვენთა, ნუ უკვე დამძიმდენ გულის თქვენნი შვებითა და მთვრალბობითა (ლუკ. 21, 34). დღევანდელ წაკითხულ სამოციქულოდგან გაიგონებდით პავლე მოციქულის სიტყვებს: ნუ დათვრებით ღვინითა, რომლითა არს სიბაღწე. მემთვრალე, ლოთ კაცს ფიზიკური ძალა ეკარგება თანდათან და თუ სიმთვრალე სენათ გადაექცა, სულ დაუძლიურდება და უდროვოთ ესალმება წუთისოფელს. ამას დიდი დამტკიცება არ უნდა, ვისაც უნახავს მთვრალი კაცი. როგორ მიდის ის გზაში? გაივლის ცოტას, წაუბოროძიკდება ფეხი, ვერ შეძლებს გაჩერებას და წაიქცევა. კიდევ კარგი თუ კარგი ადგილი შეხვდა, თორემ ხშირად ან თხრილში ჩავარდება, ან გადაემტვრევა რასმე და მოიტყვის ხელს, ფეხს, ან თავს გაიტყვის. თუ გაუჩნდა პატრონი, მშველელი, კარგია და თუ არა, ბევრჯერ მოხდება, კიდევაც მოკვდეს. თუ გზაში არაფერი გაუჭირდა და მივიდა შინ, სიკეთეს არ დააყრის ცოლ-შვილს, ერთ აყალ-მაყალს ასტეხს, პირიდგან დორბლებსა ყრის, არც თვითონ იცის, რა უნდა, რას თხოვილობს, ენა მას აღარ ემორჩილება, რას ბუტბუტობს, ლულლულებს, თვითონ არ ესმის. თუ როგორმე დაოკდა და დაეძინა, დილით გვიან აღგება ყელგამობრანწული, თავბრუ დახვეული, არ ახსოვს, რა მდგომარეობაში იყო წინა დღით. ახლა კუჭს, რომლის სისალისათვისაც ზომით ხმარობენ ღვინოს, როგორ აფუჭებს სიმთვრალე?! სიტყვიერად რომ ავიწეროთ, ისე ვერ დავისურათებთ, როგორც თვალ-ნათლად გიჩვენებს თქვენ აი ეს სურათი (ამ დროს ნაჩვენები იყო სურათი), რაზედაც არის გამობრტული სალი კუჭი და მერმე სიმთვრალისაგან გაფუჭებული. ამის შემხედვარე განა არ უნდა მიხვდეს და დარწმუნდეს, რამოდენად მავნებელია მთვრალობა კაცის სხეულისათვის. ახლა ოჯახისთვის რა უბედურობა არის, როდესაც მამა, პატრონი მისი შეპყრობილია ამ სენით. ყოველ დღე გულის ხეთქა, ყოველ დღე ჯავრი, მასთან უკიდურესი სიღარიბე. რა უნდა დარჩეს მუშა კაცს, თუ კი ორიოდ გროშს, რასაც იშოვის, ღვინოში დახარჯავს? მუ-

შაკი მემთვრალე არა გამდიდრდება, ამბობს საღმრთო წერილი (ზირ. 31). ათასი ბევრი ჰქონდეს კაცს შეძენილი, თუ მიჰყო ხელი მთვრალობას, მალე გაღარიბდება, გაღატაკდება. ნუ იყოფი ღვინის მსმელი, ამბობს სოლომონ ბრძენი, რამეთუ ყოველი მემთვრალე დაგჯახსკადეს. (იგ. 23, 20). ამნაირად მემთვრალე კაცი ღუპავს თავის თავს და აგრეთვე ცოლ-შვილსაც. ამითი აიხსნება, რომ ჩვენი ხელოსნები: ღურგლები, კალატოზები და სხ. თუმცა ბევრს ფულს შოულობენ, მაგრამ მინც სიღატაკეში არიან. კიდევ კარგი თუ მარტო მამას შერჩა ეს სენი, თორემ ხშირად შვილებსაც გამოაჩნდებათ ხოლმე, მამისაგან მემკვიდრეობით გადადის მათზე ეს მეტად საზარელი და კაცის დამღუპველი სენი. ამისათვის სძულთ მემთვრალე კაცი ყველას; ვისაც არა სჭირს ეს სენი, ზიზღით მიჩერებია მას, მასთან საქმეს არასოდეს არ დაიწყებს, ყოველი ნდობა საზოგადოების თვალში დაკარგული აქვს მას. ეს კიდევ არაფერი, თუ მარტო ქვეყნიურ ცხოვრებაში მოვლის მას სასჯელი. უბედურობა ის არის, რომ ისე კაცთაგან არ ისჯებიან მემთვრალენი, როგორც ღვთისაგან. საღმრთო წერილში პირდაპირ არის ნათქვამი: მრავალნი წაწმინდნა ღვინომან (ზირ. 31). მემთვრალენი სსუფუველსა ცათსა ვერ დაიმკვიდრებენ. ამისათვის ეცადენით, გაუფრთხილდით თავის თავს ტყვილა უბრალოდ თავი არ გაიფუჭოთ, რაც საჭირო არის თქვენი სხეულისათვის, ზომით დალიეთ ხოლმე თქვენც და ვინც აქ არ არიან, იმათაც ურჩიეთ, და თუ საჭირო არ არის, სულაც აკვეთეთ; ყველაზე უკეთესი ის არის, რაც შეიძლებაოდეს ერიდოთ ხშირად ღვინის სმას, რომელმაც ბოლოს სიმთვრალედ გადაქცევა იცის. ეცადეთ დრო გაატაროთ იმნაირ გასართობ საქმეში, რომელიც სასარგებლო არის როგორც თქვენი სხეულისათვის, ისე სულისათვის. ამინ.

წინამძღ. ქვაშ. წმ. გიორგის ეკ. მარკოზ ტყემალაძე.

❖ ი ს ყ ი ღ ე ბ ი ა ნ ❖

დეკანოზი დავით დამბაშიძისაგან შედგენილი და გამოცემული წიგნები:

თბილისში, წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების წიგნის მალაზიში, ქუთაისში— «მწყემსი»-ს რედაქციის სტამბაში, ძმ. ჭალაძეების, და ვ. ბეჟანფიშვილის წიგნების მალაზიებში და ყვირილაში—თვით გამოცემელთან.

1. საეკლესიო და ღვთის-მსახურების წიგნები.

1. **ლოცვანი** ნახატებიანი, გამოცემა მესამე: მართლ-მადიდებელი ეკკლ. უმთავრესი დღესასწაულების ისტორიული მოთხრობით. ამ ლოცვანში არის მთელი წლის ტროპარ-კონდაკები, სერობა, პარაკლისი ღვთის-მშობლისა და ზიარების ლოცვა. აგრეთვე ამ ლოცვნის სრულს თვეთა მცტყველებანი არიან ჩართულნი საქართვ. წმიდანები მათი ისტორიული მოთხრობით და ტროპარ-კონდაკებით. ფ. ყლით 50 კ. და უყლოთ . . . 40 კ.
2. წესი სნეულის ზიარებისა და გრცელი პანაშვილისა, ფასი . . . 10 კ.
3. **სოცხალთა** და გარდაცვალებულთა მოსახსენებელი კონდაკი (კარგის ყლით) ფ. . 30 —
4. **პონდაკი** იოანე ოქროპირის წირვისა უყლოთ 40 კ. კარგი ყლით . . . 60 >
5. **შემოკლებული ლოცვანი** ანბანით და თორმეტი საუფლო დღეების ტროპარ-კონდაკებით ფ. . . 5 >

2. სასწავლო და სახელმძღვანელო წიგნები.

1. **ღარიგება საღმრთო სჯულის სწავლებაზე**, რომელიც უწმ. სინოდისაგან მოწონებულია როგორც სასწავლო საღმრთო სჯულისა საეკლესიო-სამრევლო და სხვა პირველ დასაწყის სკოლებში—ფასი . 30 კ.
2. **იგივე ღარიგება საღმრთო სჯულის სწავლებაზედ რუსულს და ქართულს ენაზე ხმის ამალღებს ნიშნებით**—ფასი . 40 კ.
3. **ღაწყებითი გაკვეთილები საღმრთო სჯულის სწავლებაზე**, ფასი . 15—
4. **ახალი სასულიერო კონსისტორიათა წესდებულება**—ფასი . 40 კ.
5. **მღვდელთათვის საიდუმლოების შესრულების**

ღროს საჭირო სახელმძღვანელო წიგნი— ფასი ყლით . . . 20 კ.

3. სამკურნალო წიგნები და დარიგება ჯანმრთელობის დაცვაზე.

1. **ახალა კარაბადინი**, მეორე გამოცემა დამატებით, რომელიც განხილული, მოწონებული და ნება-დართულია კავკასიის საექიმო რჩევასაგან—ფასი . . . 1 მ.
2. **ღარიგება მხედველობის დაცვასა და თვალღების მოვლაზე**, ფასი . . . 10—

4. შესანიშნავი მონასტრები და ეკლესიები და ამ მონასტრების აღმაშენებელთა ცხოვრების აღწერილობანი,

1. **მცხეთის ტაძარი და წმინდა ნინო**, ქართ. განმანათლებელი, ფასი . . . 25 კ.
2. **ბელათის მონასტერი და ცხოვრების აღწერილობა** მეფის დავით აღმაშენებ. . 25 კ.
იგივე რუსულ ენაზე . . . 20 "
3. **შიო მღვიმის მონასტერი და ცხოვრების აღწერა** ღირსისა მამისა ჩვენისა შიოსი 5 კ.
4. **ეთაპარ-მოწ. დავით და ამონსტანტინე და მოწამეთის მონასტარი**—ფასი . 5 კ.
იგივე რუსულ ენაზე . . . 10 კ.
5. **პარძიის მონასტერი**, ფასი . . . 5 კ.
6. **მარტვილის მონასტერი** . . . 2 კ.

5. საუფლო და ღვთის-მშობლის დღესასწაულების აღწერა ხნეობრივ სწავლა დარიგებით.

1. **ღვთის-მშობლის დაბადება**, სურათით . 2—
2. **ტაძრად მიყვანება ღვთის-მშობლისა**, ფ. . 2—
3. **ამალღება პატრონისა და ცხოველს-მყოფელისა ჯვარისა**, სურათით . . . 2—
4. **შობა უფლისა** . . . 2 კ.
5. **მირამა უფლისა**, სურათით.—ფასი . 2—
6. **ხარება ყოვლად წმიდა ღვთის-მშობლისა** 2—
7. **ბზობა სურათით**—ფასი . . . 2—
8. **აღდგომა სურათით**—ფასი . . . 2—
9. **მიძინება ყოვლად წმ. ღვთის-მშობლისა**, 2—
10. **ხელთუქნელი ხატის ისტორია** . . . 3 კ.

6. მოწამენი, ღირსნი მამანი და დედანი საქართველოს ეკკლესიისა, შესანიშნავი საქართველოს მეფენი და დედოფალნი:

- 1. წმიდა მოწამე რაქდენი, სურათით, ფასი 5 კ.
- 2. წმ. ნინო ქართველთ განმანათლებელი 2—
- 3. მეფე დავით მესამე აღმაშენებელი 5—
- 4. თამარ მეფე, სურათით 5—
- 5. გიორგი მთაწმიდელი 10—
- 6. იოანე ზედაზნელი 5—
- 7. შუშანიკი 3—
- 8. ქეჟევიან დედოფალი 2—
- 19. არჩილ და ლუარსაბი 5—
- 10. მეფე დავით III აღმაშენებელი 5—
- 1. იგივე ვრცელი 15 »

7. რელიგიური და ზნეობრივი შინაარსის წიგნები და საუბრები:

- 1. წმიდანი მღვდელ-მთავარნი: ბასილი დიდი, გრიგორი ღვთის-მეტყველი და იოანე მოწამელი, სურათებით — ფასი 5—
- 2. როგორ უნდა ემარხულობდეთ — ფასი 3—
- 3. სხვაობა წმ. მოც. სწოლის დიდის მთავრის ვლადიმირისა 2—
- 4. ანდრია პირველწოდებული, ისტორიული პოემა აკაკისა, ფასი 5—
- 5. სიკვდილი მართლისა, კონსტანტინე პლემეშელის წერილი 5—
- 6 ხმა მოძღვრისა სამწყსოსადმი. საუბარს შესწავლა იესო ქრისტესი 3—
- 7 შეილებს მოვალეობა მშობელთადმი 3—
- 8 მშობლების მოვალეობა შეილთადმი 3—
- 9 ვინ არიან ჩენი ცხოვრების მტერი და როგორ უნდა ეძლიოთ მათ 3—
- 10 იუნჯებდით საუნჯესა ცათაშინა 3—
- 11 საუბარი ღვთის სიტყვაზე 3—
- 12 — შრომაზე 3—
- 13. სამგვარი სიკვდილი 5 »

8. მოთხრობანი დაბადებიდან.

- 1. მუჟე სოლომონ-ბრძენი სურათით—ფ. 5—
- 2. მათერი (მოთხრობა დაბადებიდან) სურ. 5—
- 3. სიბრძნე იოანისა ზირაქისა, სურათით. 5—
- 4. იოსებ 5—

ხატები და მხატვრობანი.

იმეკონებიან პატარა იაფ-ფასიანი-ხატები ფიქარზე სამ-ოთხ გოჯიანი ფასი 5—10 კ. ხატები არის მაცხოვრის, ივერიის ღვთ-ს-მშობლის, წმიდა გიორგის, ანდრია მოციქულის, პირველ წოდებულისა და ათ თორმეტთა დღესასწაულთა. ვინც დაიბარებს ხატებს არა ნაკლებ ოცისა, იმათ ჩენს საქართლოში ყველგან ფოსტის გასაგზავნი არა გარდახდება ამასთან იმეკონება სქელ ქაღალდზე ნახატი წმიდა ნინასი, საქართველოს განმანათლებლისა ვარაყით 6+7 გოჯიანი ფასი 15 კ. ფოტო-ტიპით დახატული წმიდანი მთავარ-მოწამენი დავით და კონსტანტინე 6+5 გოჯიანი ფასი 5 კ. ამავე ზომისა და ამისთანავე სახით წმიდა ნინო ქართველთ განმანათლებლისა და დავით აღმაშენებლისა ფ. თითოსი 5 კ. ვინც ზემო აღნიშნულ წიგნებს გამოიწერს არა ნაკლებ ერთი თუხნისა, მას მანეთზე დაეთმობა 30 კ. ვინც ორ კაპიკიან წიგნაკებს დაიბარებს არა ნაკლებ ასი ცალისა, ის ფოსტით გასაგზავნს არ იხდის.

იმეკონება აგრეთვე მრავალი პატარა გულსაიკ-ხატები ფერკადუვალი ლათონისა, სახელდობრ: ნინოსი, დავით და კონსტანტინესა, დავით აღმაშენებლისა, თამარისა, ანდრია პირველ წოდებულისა და წმიდა გიორგისა, ფასი თითოსი 5 კ. ვინც ასს დაიბარებს ნაღდ ფულზე, მას გაგზავნით დაეთმობა სამ მან. ესეთი იმეკონებიან ვერცხლისა, ფასი 40 კა

11. მხატვრობანი სასულიერო და საერო მოღვაწეთს.

- 1. შოთა რუსთაველი. 25 კ.
- 2. აკაკი წერეთელი 25 კ.
- 3. თამარ მეფე 25 კ.

იმეკონება აგრეთვე შესავალ-გასავალის წიგნები და ყოველგვარი მოწმ. ბლანკები და ამოწერილობანი.

შ ი ნ ა ა რ ს ი:

სალიტერატურო განყოფილება: იმერეთის ეპარქიის სამღვდლოების კრების საყურადღებოდ. დეკ. დ. ღამბაშიძისა.—ფრიად სასიამოვნოდ მოვლენა. მისივე.—„საქართველოს ეკკლესია როდის გაეყარა დასავლეთის ეკკლესიას: ბერძენებთან ერთად, თუ შემდეგ?“. ს. გ.—ძისა — ჩემი სასიხარულო და სამწუხარო შთაბეჭდილებანი ევროპის სახელმწი. ფოებში მოგზაურობის დროს. დეკ. დ. ღამბაშიძისა.—კიდევ რაოდენიმე სიტყვა იმერული ტირილის შესახებ. ს. ჭუმბურიძისა.—საიქიოდან (ლექსი), ქაინსტრო გელვანიისა.—ახალი ექსარხოსი მაღალ ყოვლად სამღვდლო ალექსი.—წმ. ნინოს სახსოვრად დასაარსებელის საზოგადოებისათვის.—ქურნალ-გაზეთებიდან.

სწავლა და მცენიერება ჭინთიანოზის სარწმუნოებასა და კათილ-წმინდასა: სიტყვა, თქმული 26 კვირაიკეს ქვაშეთის წმიდის გიორგის ეკკლესიაში მღ. მარკოზ ტყეშელაძის მიერ.—განცხადება.